

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Tdo/36/2014
Identifikačné číslo spisu:	5812010246
Dátum vydania rozhodnutia:	25.09.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Milan Karabín
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:5812010246.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Milana Karabína a sudcov JUDr. Juraja Klimenta a JUDr. Petra Szaba v trestnej veci proti obvinenej O. W. pre zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. a/ Tr. zák. prerokoval na verejnom zasadnutí konanom 25. septembra 2014 v Bratislave dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 12. júna 2013 sp. zn. 2 To 43/2013 a rozhodol

rozhodol:

I. Podľa § 386 ods. 1 Tr. por. vyslovuje, že z dôvodov § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. bol rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 12. júna 2013 sp. zn. 2 To 43/2013

p o r u š e n ý z á k o n

v ustanoveniach § 285 písm. b/ Tr. por. a § 221 ods. 1, ods. 3 písm. a/ Tr. zák.

v prospech obvinenej O. W..

II. Podľa § 386 ods. 2 Tr. por. rozsudok Krajského súdu v Žiline z 12. júna 2013 sp. zn. 2 To 43/2013 **s a z r u š u j e**.

III. Krajskému súdu v Žiline sa prikazuje, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Námestovo z 31. januára 2013 sp. zn. 4 T 86/2012 bola obvinená O. W. uznaná za vinnú zo zločinu podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. a/ Tr. zák. na tom skutkovom základe, že

dňa 12.01.2010 v Námestove, v rámci predbežného vyšetrenia v dedičskom konaní po nebohej Y. W., zomrelej 23.11.2009, vedenom Okresným súdom Námestovo pod sp. zn. 2D 248/2009, predložila notárovi - súdnemu komisárovi Mgr. Andrejovi Lonekovi potvrdenie Obce Mútne o tom, že poručiiteľka žila v spoločnej domácnosti s obvinenou a jej rodinnými príslušníkmi H. W. a Y. W. najmenej po dobu

jedného roka, hoci si bola vedomá, že uvedené nie je pravda a že s menovanou žila pred jej smrťou v spoločnej domácnosti len štyri mesiace, následne bola na základe uvedeného potvrdenia pojatá do konania spolu s rodinnými príslušníkmi H. W. a Y. W. ako dedička podľa § 475 ods. 1 Občianskeho zákonníka a osvedčením o dedičstve Okresného súdu Námestovo zo dňa 02.08.2010, sp. zn. 2D 248/2009 bolo O. W. potvrdené nadobudnutie všetkého majetku poručiťky v čistej hodnote 101.930,57 Eur, hoci poručiťka umrela bez zanechania závetu a bez zákonných dedičov, čiže jej majetok mal podľa § 462 Občianskeho zákonníka pripadnúť štátu, čím spôsobila Slovenskej republike - Obvodnému úradu Žilina a Slovenskému pozemkovému fondu škodu vo výške 101.930,57 Eur.

Za to jej okresný súd uložil podľa § 221 ods. 3 Tr. zák., s prihliadnutím na ustanovenie § 36 písm. j/ Tr. zák. a § 38 ods. 3 Tr. zák. trest odňatia slobody vo výmere 3 (troch) rokov, výkon ktorého jej podľa § 49 ods. 1 Tr. zák. podmienene odložil a podľa § 51 ods. 1 Tr. zák. jej určil skúšobnú dobu s probačným dohľadom na 2 (dva) roky.

Podľa § 51 ods. 4 písm. g/ Tr. zák. súd uložil obvinenej povinnosť podrobiť sa v súčinnosti s probačným a mediačným úradníkom alebo iným odborníkom programu sociálneho výcviku alebo inému výchovnému programu.

Podľa § 288 ods. 1 Tr. por. súd odkázal poškodenú stranu Slovenskú republiku - Obvodný úrad Žilina a Slovenský pozemkový fond s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie.

Obvinená O. W. podala proti tomuto rozsudku odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Žiline rozsudkom z 12. júna 2013 tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. d/ Tr. por. zrušil rozsudok Okresného súdu Námestovo a na základe § 322 ods. 3 Tr. por., podľa § 285 písm. b/ Tr. por. oslobodil obvinenú O. W. spod obžaloby pre skutok uvedený v obžalobe, ktorý je vyššie popísaný v rozsudku súdu prvého stupňa a bol obžalobou kvalifikovaný ako zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. a/ Tr. zák., lebo skutok nie je trestným činom.

Podľa § 288 ods. 3 Tr. por. odkázal krajský súd poškodenú stranu Slovenskú republiku - Obvodný úrad v Žiline a Slovenský pozemkový fond s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie.

Podstata dôvodov rozhodnutia krajského súdu je zhrnutá na strane 8 a 9 odôvodnenia rozsudku a je potrebné ich presne zacitovať. Krajský súd uvádza, že

„Je teda nepochybné, že obžalovaná predložila v konaní o dedičstve potvrdenie vydané starostkou obce. Potvrdenie bolo pravé. Je rovnako nesporné, že vznikla pochybnosť o tom, či skutočnosti uvádzané v potvrdení sú pravdivé alebo nie sú pravdivé, a teda či právo na pozostalý majetok po nebohej Y. W. mohlo prináležať O. W., H. W. a Y. W..

Podľa názoru krajského súdu ide o spornú otázku, ktorá vyplynula zo súkromnoprávných vzťahov a ktorá sa týka porušenia týchto vzťahov a majú byť riešené súdmi v civilnom konaní, nakoľko orgány činné v trestnom konaní a ani súd v trestnom konaní nie sú oprávnené nahrádzať túto činnosť. Práve súdy v civilnom konaní zákonodarca povoláva k tomu, aby rozhodovali všetky sporné otázky, ktoré vyplývajú zo súkromnoprávných vzťahov a ktoré sa nevymykajú bežne sa vyskytujúcim obdobným prípadom. Zistenie, komu prináleží dedičstvo po nebohej Y. W., patrí výhradne civilným súdom. Ochranu oprávnenému dedičovi pritom môže poskytnúť civilné právo, prioritne Občiansky zákonník, ktorý upravuje možnosť oprávneného dediča domáhať sa žalobou potvrdenia jeho práva zdediť majetok.

Naproti tomu trestné právo je prostriedkom ultima ratio, teda ide o poslednú a najkrajnejšiu možnosť, čo znamená, že v trestnoprávnej náuke ako aj v praxi sa už tradične vychádza zo zásady pomocnej úlohy trestnej represie (zásada subsidiarity). Podľa tejto zásady má byť trestné právo použité len ako najkrajnejší prostriedok a len pri typovo najzávažnejších porušeniach spoločenských vzťahov, záujmov a hodnôt, teda len tam, kde iné možnosti, hlavne prostriedky ostatných právnych odvetví, nie sú

dostatočné, a teda už boli vyčerpané, sú neúčinné alebo zjavne nie sú vhodné.

Princíp trestného práva ako prostriedku ultima ratio sa prejavuje najmä v prípadoch, ktoré majú súkromnoprávny základ, pričom v takýchto prípadoch musia orgány činné v trestnom konaní a súd vykladať znaky skutkových podstát prevažne majetkových trestných činov s vedomím, že princíp ultima ratio je neoddeliteľnou súčasťou formálnych znakov skutkovej podstaty trestného činu a má vplyv aj na subjektívnu stránku trestného činu a musí tiež náležite zvažovať, či je možné využiť inštitúty iných právnych odvetví na namietané porušenie práva a či týmito inštitútmi možno reálne dosiahnuť nápravy, ak k porušeniu práva skutočne došlo.

V danom prípade je nesporné, že došlo k pochybnosti o tom, či dedičia žili s poručiiteľkou v spoločnej domácnosti po dobu najmenej 1 roka tak, aby mohli zdediť majetok po poručiiteľke. Túto otázku však nemôže riešiť trestný súd, nakoľko notár vychádzal zo skutočností, ktoré boli osvedčené starostkou obce a ktoré boli obsahom potvrdenia. V prípade pochybností mohol notár ako súdny komisár vykonať ďalšie šetrenie ohľadne preukázania skutočností uvádzaných v potvrdení a tvrdených dedičmi. Je pravdou, že obžalovaná predložila uvedené potvrdenie, avšak len táto samotná skutočnosť nezakladá naplnenie zákonných znakov zločinu podvodu, pokiaľ zotrvala na názore, že spôsob života a starostlivosti o nebohú nadobúda charakter spolužitia.

Pokiaľ neboli splnené podmienky preto, aby dedičstvo po nebohej Y. W. nadobudla obžalovaná a jej rodinní príslušníci, oprávnený dedič sa mal a mohol domáhať svojho nároku žalobou a v civilnom konaní mohli byť dokazované skutočnosti, ktoré boli predmetom dokazovania v trestnom konaní.

Z uvedeného dôvodu krajský súd jednoznačne dospel k záveru, že skutok, ktorý sa kladie za vinu obžalovanej sa síce stal, avšak tento skutok nevykazuje znaky trestného činu. Preto obžalovanú O. W. postupom podľa § 285 písm. b/ Tr. por. oslobodil.“

Proti tomuto rozsudku podal dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky z dôvodu § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. s tým, že napadnutým rozsudkom bol porušený zákon v ustanoveniach § 285 písm. b/ Tr. por. a § 221 ods. 1, ods. 3 písm. a/ Tr. zák. v prospech obvinenej O. W..

V jeho odôvodnení generálny prokurátor uviedol, že argumentácia odvolacieho súdu je vedená v dvoch líniách, keď prvou je uplatnenie zásady pomocnej úlohy trestnej represie, princípu „ultima ratio“ a druhou tvrdenie, že predloženie nepravdivého potvrdenia nie je trestným činom, ak obvinená zotrvala na názore, že spôsob života a starostlivosti o nebohú nadobúda charakter spolužitia, pričom podľa generálneho prokurátora ani jedno z týchto tvrdení nezodpovedá zistenému skutkovému stavu.

Poukázal na to, že generálna prokuratúra už v minulosti zaujala pri podávaní dovolania v inej trestnej veci, ktorá bola vedená na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 5 Tdo 24/2011 právny názor, že argumentácia princípom ultima ratio neobstojí, pretože tento princíp bol doposiaľ chápaný ako princíp obmedzujúci zákonodarcu v použití trestnoprávneho riešenia protiprávnych konaní vo vzťahu k ostatnej úprave deliktov v predpisoch občianskoprávných a pod. V prípade aplikácie princípu ultima ratio na posúdenie formálnej a materiálnej stránky trestného činu ide podľa generálneho prokurátora o prvok súdneho aktivizmu, vymykajúci sa kontinentálnemu chápaniu súdnej moci, ktorý je zrejším zásahom do kompetencie legislatívneho orgánu. Aplikácia princípu ultima ratio v interpretačnej praxi súdov nemá oporu v doposiaľ platnom právnom poriadku a súčasnej judikatúre. Poukázal na to, že tejto argumentácii bolo v citovanom rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dané za pravdu.

Na podporu svojho tvrdenia generálny prokurátor uviedol aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 35/2013 z 13. augusta 2013, v ktorom najvyšší súd zaujal právny názor k obmedzeniu využívania zásady ultima ratio.

Ďalej poznamenal, že materiálny korektív sa premietol aj do rekodifikovaného Trestného zákona a to do ustanovenia § 10 ods. 2 Tr. zák. a uviedol, že uplatnenie zásady ultima ratio v trestnom práve je aktuálne vyjadrené aj v právnej vete rozhodnutia prijatého na zasadnutí trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky z 26. novembra 2013 pod sp. zn. Tpj 45/2013 v nasledovnom znení:

„Ak páchatel' svojim konaním naplní zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu, je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní a súdu vyvodit' trestnoprávnu zodpovednosť postupom podľa Trestného poriadku. Pravidlo „ultima ratio“ možno uplatniť jedine prostredníctvom materiálneho korektívu v rozsahu § 10 odseku 2 Trestného zákona, teda v zmysle platnej a účinnej úpravy len pri prečinoch.“

Pokiaľ ide o prejednávajúcu vec, generálny prokurátor zdôraznil, že ani v prípade akceptácie takto široko pojatého princípu ultima ratio nie sú podmienky na jeho aplikáciu a úvahy súdu v tomto smere vôbec nezodpovedajú hmotnoprávnej úprave dedenia, ani procesnoprávnej úprave konania o dedičstve a rozoberal príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka a Občianskeho súdneho poriadku, týkajúce sa daných otázok dedičstva. Zhrnul, že ak by sa odvolací súd príslušnými predpismi riadil, musel by nevyhnutne zistiť, že Slovenská republika nebola v žiadnom súkromnoprávnom vzťahu s účastníkmi dedičského konania, nemala postavenie oprávneného dediča a nemohla sa v občianskom súdnom konaní riadne domáhať žalobou vydania majetku po nebohej Y. W.. Pokiaľ by sa nevedelo trestné konanie, tak štát by sa ani nikdy nebol dozvedel, že mu prináleží dedičstvo v podobe „odúmrté“ po nebohej Y. W.. Za tohto stavu, keď absentujú prostriedky ostatných právnych odvetví na nápravu porušenia práva, možno považovať akékoľvek úvahy o subsidiarite trestnej represie za bezpredmetné.

V ďalšej časti dovolania sa generálny prokurátor zaoberal otázkou, či z hľadiska príslušných právnych predpisov boli alebo neboli obvinená a jej príbuzní dedičmi po nebohej Y. W. a či došlo konaním obvinenej k naplneniu subjektívnej stránky trestného činu. Rozoberal ustanovenie § 475 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pokiaľ sa týka osôb, ktoré žili s poručiťom najmenej po dobu jedného roka pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a museli tvoriť s poručiťom konzumné spoločenstvo v zmysle § 115 Občianskeho zákonníka, pričom doba jedného roka sa počíta späť odo dňa smrti poručiťa. Poukázal na výklad ustanovenia § 115 Občianskeho zákonníka ustálenou judikatúrou.

Na základe toho, s poukazom na vykonané dôkazy, konštatoval, že celkom jednoznačne z nich vyplýva, že Y. W. netvorila s O. W., H. W. a Y. W. pred 14. júlom 2009 domácnosť v zmysle § 115 Občianskeho zákonníka, lebo v danom čase v ich vzťahoch absentovalo ako trvalé spoložitie, tak aj spoločné uhrádzanie nákladov na potreby domácnosti. Pokiaľ by sa aj vychádzalo z toho, že predtým viackrát do týždňa poručiťka chodila prespávať k obvinenej, čo podľa dovolateľa nebolo preukázané, keďže viacerí svedkovia tvrdia opak, stále by išlo len o občasné, prechodné spoložitie, nezakladajúce žiadne právne následky. Nejestvovalo medzi nimi konzumné spoločenstvo, vzhľadom na to, že dotknuté osoby nezlučovali svoje príjmy a iné peňažné prostriedky, alebo aspoň ich významnú časť, na uhrádzanie nákladov na potreby domácnosti. K tomu došlo až po návrate poručiťky z nemocnice, keď išla bývať k obvinenej a začala platiť pravidelne príspevok 50,- Eur a kúpila uhlie na zimu.

Po subjektívnej stránke je dôvodné, podľa prokurátora, konštatovať, že obvinená presne vedela, v akej právnej situácii sa ocitla ohľadom pozostalosti po Y. W., že nie je dedičkou a dotknutý majetok má pripadnúť štátu. Uviedol, že napriek tomu si obvinená vyžiadala od obce Mútne inkriminovanú listinu, v ktorej si nechala potvrdiť nepravdivé skutočnosti. Vzhľadom na to, že Y. W.ila samostatne a medzi dvomi hospitalizáciami krátko bývala u W. a O. W., pričom títo jej dlhodobo poskytovali aj operateru a pomoc, nie je možné, aby si obvinená nepravdivosti doloženého potvrdenia nebola vedomá.

Generálny prokurátor namietal i to, že hoci odvolací súd rozhodoval sám rozsudkom, navyše s opačným výrokom než prvostupňový súd, nepostupoval dôsledne podľa § 168 ods. 1 Tr. por., keď neuviedol, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia oprel, ani ako sa správal pri hodnotení vykonaných dôkazov, z ktorých časť si navzájom odporovala. Ďalej poznamenal, že pokiaľ bolo v odvolacom konaní poukazované na judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky (rozsudok vo veci 4 Tz 2/2010) o otázke, či je možné spáchať trestný čin podvodu tým, že sa v konaní o dedičstve uvedie do omylu notár ako súdny komisár, išlo o sporné rozhodnutie cudzozemského súdu, navyše neskôr tým istým súdom revidované judikátom zverejneným pod číslom R 51/2011.

Na základe toho generálny prokurátor navrhol vysloviť porušenie zákona vo vyššie uvedených ustanoveniach v prospech obvinenej a zrušiť napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline v celom rozsahu, ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené nadväzujúce, pokiaľ vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením stratili podklad a prikázať tomuto súdu, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

K dovolaniu sa vyjadrila obvinená prostredníctvom svojho obhajcu. Z neho je zrejmé, že nesúhlasí s argumentáciou generálneho prokurátora, že sa stotožňuje s napadnutým rozsudkom krajského súdu, lebo sa žiadneho trestného činu nedopustila a z obsahu jej vyjadrenia je evidentné, že jej námietky sú v podstate totožné s tým, čo uvádzala na svoju obhajobu v základnom konaní. Stotožňuje sa s uplatnením princípu ultima ratio, tak ako to urobil krajský súd. Poukázal na to, že poškodená strana - Slovenská republika sa aktívne domáhala dedičstva po poručiťke vo viacerých konaniach a len z jej nesprávneho, resp. neúspešného uplatňovania práva nemožno dospieť k záveru, že nie je možné uplatniť zásadu „ultima ratio“.

Obvinená sa podrobnejšie zaoberala otázkou naplnenia jednotlivých znakov trestného činu podvodu a uviedla, že v danom prípade absentuje uvedenie niekoho do omylu alebo využitie omylu niekoho s úmyslom seba alebo iného obohatiť.

Podľa jej názoru je z vykonaného dokazovania dostatočne odôvodnený záver, že bola presvedčená o tom, že žije v spoločnej domácnosti s poručiťkou. Utvrdila ju v tom aj skutočnosť, že jej bola o tomto spolužití vydaná aj úradná listina od príslušného obecného úradu, ktorému boli dané pomery známe a že to bolo potvrdené aj výpoveďami svedkov, ktorí považovali poručiťku za člena jej domácnosti aj pred návratom z nemocnice. V rozpore s tým boli len výpovede svedkov Kavoňovcov, o ktoré opiera svoje závery generálny prokurátor, ktoré však boli vedené snahou poškodiť jej po tom, čo sa stala dedičkou poručiťky.

Tvrdila, že bola a stále je presvedčená o tom, že potvrdenie obce Mútne o spolužití s poručiťkou je pravdivé a toto ako také predložila v dedičskom konaní, pričom samotné predloženie listín, hoci aj nepravdivých, nemôže postačovať na naplnenie skutkovej podstaty stíhaného trestného činu podvodu, ak ten, kto ich predkladá nevedel o tom, že sú nepravdivé a že by mohli viesť niekoho do omylu. Zločinu podvodu sa nemohla dopustiť, lebo absentuje úmyselné zavinenie a namietala aj to, že nie je obžalobou vyjadrená objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu, keď sa neuvádza, koho mala viesť do omylu a je vylúčená možnosť zaradiť občiansky súd v civilnom konaní do okruhu osôb, ktoré môžu byť uvedené do omylu páchatelom trestného činu podvodu a zotrvala na podpornej argumentácii poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 4 Tz 2/2010.

Podľa obvinenej, konanie, ktorého sa dopustila tým, že v dedičskom konaní po poručiťke predložila notárovi potvrdenie obce Mútne o tom, že poručiťka žila s ňou a jej rodinnými príslušníkmi v spoločnej domácnosti po dobu jedného roka, aj keby sa toto nezakladalo na pravde, nevykazuje znaky trestného činu podvodu podľa § 221 ods. 1 Tr. zák. aj z dôvodu absencie jeho objektívnej stránky, a to „uvedenia niekoho do omylu“.

Preto obvinená navrhla, aby dovolací súd v súlade s § 382 písm. c/ Tr. por. dovolanie generálneho prokurátora odmietol a na verejnom zasadnutí dovolacieho súdu ho prostredníctvom obhajcu navrhla zamietnuť z dôvodov uvedených v písomnom vyjadrení.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) konštatuje, že dovolanie je prípustné (§ 368 ods. 1, ods. 2 Tr. por.), bolo podané oprávnenou osobou, v lehote a predpísaným spôsobom (§ 369 ods. 2 písm. a/ Tr. por. a § 370 ods. 1 Tr. por.), pričom boli splnené aj ďalšie podmienky dovolania podľa § 372 až § 374 Tr. por. Dovolací súd preto určil verejné zasadnutie na prerokovanie dovolania a v zmysle § 384 ods. 1 Tr. por. preskúmal zákonnosť a odôvodnenosť výroku napadnutého uznesenia, ako aj správnosť postupu konania, ktoré mu predchádzalo, so zameraním na

dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., uvedený v dovolaní a zistil, že zákon bol porušený napadnutým rozsudkom krajského súdu z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. v prospech obvinenej O. W. v ustanoveniach § 285 písm. b/ Tr. por. a § 221 ods. 1, ods. 3 písm. a/ Tr. zák.

Podľa § 285 písm. b/ Tr. por. súd oslobodí obžalovaného spod obžaloby, ak skutok nie je trestným činom.

Podľa § 221 ods. 1 Tr. zák. kto na škodu cudzieho majetku seba alebo iného obohatí tým, že uvedie niekoho do omylu alebo využije niečí omyl, a spôsobí tak na cudzom majetku malú škodu, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

Podľa § 221 ods. 3 písm. a/ Tr. zák. odňatím slobody na tri roky až desať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin v odseku 1 a spôsobí ním väčšiu škodu.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. dovolanie je možné podať, ak je rozhodnutie založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Keďže dovolací súd je viazaný skutkovými závermi, ku ktorým dospeli súdy nižších stupňov, nie je ani legitimovaný posudzovať správnosť hodnotenia dôkazov, z ktorých vychádzali súdy prvého a druhého stupňa. Preto ani v tomto rozhodnutí nebude rozoberať argumenty dovolateľa ani obvinenej, pokiaľ tieto smerujú k určitej skupine dôkazov, ktoré jedna strana považuje za usvedčujúce a druhá strana (obvinená) za rozporné, nepravdivé a prípadne zámerne jej škodiace.

Rozhodnutie súdu, v danom prípade odvolacieho, však musí byť konzistentné a musí vyčerpávať ten skutok, ktorý je predmetom obžaloby a v nezmenenom rozsahu bol prevzatý i do rozhodnutia súdu prvého stupňa, ktorý ten istý skutok kvalifikoval ako zločin uvedený v obžalobe. Aj krajský súd v rozsudku cituje doslovne ten istý skutok uvedený v obžalobe i rozsudku súdu prvého stupňa, pre ktorý však krajský súd, bez toho aby vykonával nejaké dokazovanie, rozhodol opačne a oslobodil obvinenú spod obžaloby. Lenže tento skutok, pokiaľ je braný ako nepochybne preukázaný, vykazuje všetky znaky objektívnej i subjektívnej stránky žalovaného trestného činu v takom rozsahu, ako to ustálil okresný súd.

Napadnuté rozhodnutie krajského súdu je rozporné vo viacerých smeroch. Na jednej strane krajský súd konštatoval, že jednoznačne dospel k záveru, že skutok, ktorý sa kladie obžalovanej za vinu sa stal (strana 10 napadnutého rozsudku), avšak na viacerých iných miestach odôvodnenia rozhodnutia naznačuje pochybnosti o skutkových zisteniach. Na strane 8 uvádza, že potvrdenie, ktoré obžalovaná predložila v konaní o dedičstve, bolo pravé, ale je rovnako nesporné, že vznikla pochybnosť o tom, či skutočnosti uvádzané v potvrdení sú pravdivé alebo nie sú pravdivé. Na inom mieste na strane 9 uvádza, že v danom prípade je nesporné, že došlo k pochybnosti o tom, či dedičia žili s poručiteľkou v spoločnej domácnosti po dobu najmenej 1 roka, aby mohli zdediť majetok po poručiteľke.

K oslobodeniu obžalovanej spod obžaloby podľa § 285 písm. b/ Tr. por. môže dôjsť len za predpokladu nepochybného preukázania žalovaného skutku vo všetkých jeho podstatných skutočnostiach významných pre jeho právne posúdenie. V opačnom prípade, ak sú o podstatných skutkových náležitostiach pochybnosti, prichádza o nich do úvahy buď ďalšie dokazovanie, alebo ak je dokazovanie úplne vyčerpané a napriek tomu nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý je obžalovaný stíhaný, prichádza do úvahy iná alternatíva pre oslobodenie obžalovaného spod obžaloby podľa § 285 písm. a/ Tr. por.

Nielen objektívna stránka, ale aj subjektívna stránka žalovaného trestného činu musí byť súčasťou skutkových zistení. V danom prípade je to jednoznačne vyjadrené v skutkovej vete obžaloby i rozsudku okresného súdu slovami, že obvinená „...predložila notárovi-súdnemu komisárovi Mgr. Andrejovi Lonekovi potvrdenie obce Mútne o tom, že poručiteľka žila v spoločnej domácnosti s obvinenou a jej

rodinnými príslušníkmi najmenej po dobu jedného roka, hoci si bola vedomá, že uvedené nie je pravda a že s menovanou žila pred jej smrťou v spoločnej domácnosti len štyri mesiace...”

Vonkoncom nebolo rozhodujúce to, či samotná listina, ktorú vydal obecný úrad a ktorú obvinená predložila notárovi, bola pravá, teda či ju vydal oprávnený subjekt, ale či obsah tohto potvrdenia bol pravdivý a skutková veta rozsudku súdu prvého stupňa vyjadruje, že pravdivý nebol, lebo obvinená si bola vedomá toho, že s poručiteľkou v spoločnej domácnosti žila len štyri mesiace.

Krajský súd naznačuje, že má pochybnosti o tejto podstatnej náležitosti skutku, potom však rozhodol bez dokazovania o inom skutku než okresný súd.

Krajský súd si aj mylne vyložil aplikáciu princípu „ultima ratio“, keď pri ním naznačených sporných skutkových otázkach z neho vyvodzuje, že to je vecou súdu v občianskom súdnom konaní dokazovať tieto sporné otázky. To nezodpovedá základným zásadám trestného konania, ani ustanoveniu a jeho účele, ktorým je podľa § 1 Tr. por. náležité zistenie trestných činov a spravodlivé potrestanie ich páchatel'ov. Krajský súd sa vyhol odpovedi na otázku, čo z hľadiska skutkových zistení považuje za nepochybne preukázané a čo za pochybné, ako to naznačil v dovolaní dovolateľ, no dovolateľ opomenul zdôrazniť to, že krajský súd napokon v závere konštatoval, že skutok sa stal a to potom znamená aj to, že sa stal tak, že obvinená v dedičskom konaní predložila potvrdenie od obce Mútne napriek tomu, že si bola vedomá, že s poručiteľkou žila v spoločnej domácnosti len štyri mesiace a nie jeden rok.

Chybné sú argumenty zo strany obvinenej, že nemohla uviesť do omylu notára -súdneho komisára a napokon okresný súd pri vydávaní osvedčenia v dedičskom konaní, keď toto bolo vydané na základe nepravdivých údajov obvinenej. Takisto nebolo rozhodujúce pre posúdenie konania obvinenej, či o nepravdivosti údajov v potvrdení od obce Mútne vedel notár - súdny komisár alebo nie, pretože nie jeho konanie bolo posudzované. Ak by totiž i on mal vedomosti o nepravdivosti obsahu potvrdenia, ktoré mu obvinená predložila, i u neho by mohlo prichádzať, pri splnení ďalších podmienok, trestné stíhanie za trestný čin podvodu, prípadne i iný trestný čin. Podobne sa to týka i starostky obce. Nie jej konanie bolo posudzované. Pokiaľ by aj ona sama sa domnievala, že obvinená žila s poručiteľkou jeden rok v spoločnej domácnosti, ale v skutočnosti to nebola pravda, tak vždy je rozhodujúce, aká bola vedomostná zložka obvinenej vo vzťahu k tejto rozhodujúcej otázke spadajúcej do rámca subjektívnej stránky žalovaného trestného činu.

Preto je neopodstatnená argumentácia obvinenej vo vzťahu k subjektívnej stránke trestného činu a rovnako i k objektívnej stránke, pokiaľ tvrdí, že keby aj predložila notárovi potvrdenie, že s poručiteľkou žila v spoločnej domácnosti po dobu jedného roka, a aj keby sa toto nezakladalo na pravde, nevykazuje to znaky trestného činu podvodu aj z dôvodu absencie jeho objektívnej stránky. Všetky znaky objektívnej stránky skutkovej podstaty tohto trestného činu sú v skutkovej vete rozsudku súdu prvého stupňa vyjadrené. Je v nej vyjadrené, že uvádzala do omylu orgány v dedičskom konaní, ktoré rozhodovali o tom, či bude vydané osvedčenie o jej dedičstve a jej príbuzných. Uvádzala ich do omylu tým, že v rozpore so skutočnosťou predstierala, že až jeden rok žila s poručiteľkou v spoločnej domácnosti, hoci vedela, že to boli len štyri mesiace. V konečnom dôsledku omyl išiel na úkor štátu, na úkor ktorého bola spôsobená škoda do výšky hodnoty majetku spadajúceho do dedičstva ako „odúmrť“, čo je v skutku vyjadrené.

Námietky obvinenej, že si poškodená strana mohla v občianskom súdnom konaní vymáhať škodu, sú z hľadiska posúdenia skutku neopodstatnené, lebo to všetko mohlo prísť do úvahy až po tom, čo už mal byť trestný čin spáchaný. Pravdu má generálny prokurátor, že nebyť tohto trestného stíhania, štát by sa ani nebol dozvedel, že mu patrí majetok ako odúmrť po poručiteľke, ktorá nezanechala dedičov.

V plnej miere sa Najvyšší súd Slovenskej republiky stotožňuje s argumentáciou dovolateľa, že princíp ultima ratio má byť predovšetkým istým obmedzujúcim pravidlom pre zákonodarcu v akom rozsahu sa má uplatniť trestnoprávna úprava protispoločenských konaní vo vzťahu k iným prostriedkom práva, či už iných než trestných deliktov alebo len v podobe úpravy občianskoprávných vzťahov.

Pokiaľ ide o Trestný zákon č. 300/2005 Z. z., ten je v otázke vymedzenia zločinov založený vyložené na formálnom princípe v tom zmysle, že vychádza z protiprávnosti činu. Podľa § 8 Tr. zák. trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, ak tento zákon neustanovuje inak. Ak sa zistí protiprávnosť činu a jeho znaky v Trestnom zákone, potom nie je ponechané na uvážení súdu, či konanie páchatel'a tohto činu by nebolo vhodnejšie riešiť inými prostriedkami práva než trestnoprávnymi.

Istý materiálny korektív bol v tomto smere zákonodarcom ponechaný v ustanovení § 10 ods. 2 Tr. zák., dotýkajúceho sa prečinov, podľa ktorého nejde o prečin, ak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchatel'a je jeho závažnosť nepatrná.

Preto v zhode s generálnym prokurátorom Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že uplatnenie princípu „ultima ratio“ možno v trestnom konaní v obmedzenej miere uplatniť pri prečinoch. V tej súvislosti sa žiada upriamiť pozornosť krajského súdu na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 13. augusta 2013 sp. zn. 2 Tdo 35/2013 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky v zošite 6/2014 pod č. 96/2014, ktorého právna veta znie, že ak páchatel' svojim konaním naplní zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu, je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní a súdu vyvodiť trestnoprávnu zodpovednosť postupom podľa Trestného poriadku. Pravidlo „ultima ratio“ možno uplatniť jedine prostredníctvom materiálneho korektívu v rozsahu § 10 ods. 2 Tr. zák., teda v zmysle platnej a účinnej zákonnej úpravy, len pri prečinoch.

Za týchto okolností nemohol krajský súd oslobodiť obvinenú spod obžaloby podľa § 285 písm. b/ Tr. por. a porušil tak zákon v prospech obvinenej v tých ustanoveniach, ktoré sú uvedené vo výroku tohto rozsudku.

Najvyšší súd preto po vyslovení porušenia zákona v naznačenom smere a rozsahu zrušil napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline, pričom konštatuje, že na tento rozsudok nenadväzovali žiadne ďalšie rozhodnutia, ktoré by bolo treba rušiť. Vychádzajúc z ustanovenia § 388 ods. 1 Tr. por. dovolací súd prikázal súdu, ktorého rozhodnutie zrušil, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Úlohou tohto súdu bude znovu konať o odvolaní obvinenej O. W. a pri rozhodovaní mať v zmysle § 391 ods. 1 Tr. por. na pamäti vyššie uvedené právne závery.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.